

4. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

4.1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Στο πλαίσιο των χρονικών περιορισμών της παρούσας εργασίας, κρίθηκε αναγκαίος ο περιορισμός του εύρους -γεωγραφικού και θεματικού-, του γενικού αντικειμένου του στρατηγικού σχεδιασμού πράσινων δομών / οικολογικών διαδρόμων στο επίπεδο της μητροπολιτικής περιφέρειας Αττικής. Η επιλογή συγκεκριμένης συνιστώσας -στην προκειμένη περίπτωση των γραμμικών υδάτινων συστημάτων- και χώρου διερεύνησης βασίσθηκε στις ακόλουθες ομάδες κριτηρίων:

α. Κριτήρια συνυφασμένα με τα χαρακτηριστικά των υδάτινων συστημάτων

► Η πολλαπλή σημασία των ρεμάτων

Τα υδάτινα συστήματα (ποταμοί, ρέματα, έλη, περιοδικά κατακλυζόμενες εκτάσεις κ.ά.) αποτελούν υπερτοπικής σημασίας στοιχεία του φυσικού συστήματος. Η αξία των ρεμάτων, ως αυτοτελών οικοσυστημάτων, είναι συνυφασμένη με:

- την υπόστασή τους, ως αυτοτελή οικοσυστήματα,
- το πλήθος των οικολογικών λειτουργιών που επιτελούν (διατήρηση / ενίσχυση βιοποικιλότητας, ρύθμιση ισοζυγίου νερού / ανανέωση αποθεμάτων υπόγειων υδροφορέων, θετική συνεισφορά στο μικροκλίμα),
- το ρόλο τους, ως βασικό συστατικό στοιχείο, στη διατήρηση της συνέχειας / ανάκτηση της διασύνδεσης περιβαλλοντικά αξιόλογων ενοτήτων και θυλάκων και ως μεταναστευτικοί διάδρομοι, κυρίως, ειδών ορνιθοπανίδας ,
- την ευνοϊκή επίδραση στις παραμέτρους που προσδιορίζουν την ποιότητα ζωής στις αστικές περιοχές (θερμική άνεση, ατμοσφαιρικό περιβάλλον, ακουστικό περιβάλλον, πράσινο / δημόσιος χώρος / αναψυχή / επανασύνδεση με τη φύση, αστική βιοποικιλότητα, προστασία από

πλημμυρικά φαινόμενα λόγω αυξημένου ποσοστού μη υδατοπερατών επιφανειών),

- τη δυνατότητα, μέσω ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, συνεισφοράς στη συνοχή του αστικού χώρου.

► **Παράγοντες προσδιορισμού προτεραιοτήτων**

- Δυναμική του συστήματος
- Επιτακτική ανάγκη διατήρησης υδάτινων συστημάτων, λόγω της επαπειλούμενης (με τραχείς ρυθμούς) εξαφάνισης αυτής της ομάδας φυσικών συστημάτων και σχηματισμών στο χώρο της Αττικής
- Ζωτική συνιστώσα ανάπτυξης συστήματος πράσινων δομών
- Ισορροπία αστικού – περιαστικού χώρου οικισμών.

β. Κριτήρια συνυφασμένα με την επιλογή του Μεγάλου Ρέματος Ραφήνας

- Ιδιαίτερη αξία: οικολογική, υπερτοπικότητα (λεκάνη απορροής – μήκος), πολλαπλασιαστικότητα (ενίσχυση βιοποικιλότητας -χλωρίδα - πανίδα),
- Συνεισφορά σε μικροκλιματικές επιδόσεις,
- Τυπολογία περιοχής: διασχίζει περιοχές με κρίσιμα προβλήματα (δυναμική – τρόπος ανάπτυξης) που απειλούν –μεταξύ άλλων- την υπόσταση των φυσικών οικοσυστημάτων,
- Με την προτεινόμενη προσέγγιση επιδιώκεται η προώθηση νέων προτύπων αναψυχής / ελεύθερου χρόνου, δικτύωσης με πόλους και σημειακά κέντρα πολιτισμού, αθλητισμού και τουρισμού, σε αντίθεση με το σημερινό πρότυπο ανάπτυξης τεχνητών τόπων αναψυχής (malls κλπ.).

4.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στην παρούσα ενότητα γίνεται επιλεκτική (ως προς το εύρος και το βάθος) αναφορά στοιχείων, η οποία καλύπτει εκείνα που συνδέονται άμεσα με το αντικείμενο εργασίας.

Η αναγνώριση της περιοχής πραγματοποιήθηκε με μια σειρά επιτόπιων επισκέψεων και χρήση δορυφορικών εικόνων (google) και χαρτογραφικού υλικού (ΓΥΣ). Επίσης, αξιοποιήθηκε διαθέσιμο δευτερογενές υλικό (μελέτες, έρευνες, θεσμικό πλαίσιο, διαδικτυακό κλπ.).

4.2.1. Γενικά στοιχεία – Γεωγραφική θέση – Διοικητική υπαγωγή

Το Μεγάλο Ρέμα Ραφήνας (βλ. Χάρτη 1) βρίσκεται στα Μεσόγεια Ανατολικής Αττικής και διασχίζει το πεδινό τμήμα των Καλλικρατικών Δήμων Ραφήνας - Πικερμίου, Σπάτων – Αρτέμιδος, Παλλήνης και Παιανίας.

Ως ευρύτερος γεωγραφικός χώρος αναφοράς θεωρείται η περιοχή που περιλαμβάνει το νότιο τμήμα του ορεινού όγκου της Πεντέλης, το Β-Α τμήμα του Υμηττού και τα βόρεια Μεσόγεια μέχρι το νέο αεροδρόμιο των Σπάτων. Τα ρέματα της περιοχής αυτής είναι μεγάλα και διέρχονται από ανεπτυγμένες, αλλά και ραγδαία αναπτυσσόμενες περιοχές (Γέρακας, Ανθούσα, Πικέρμι, Γλυκά Νερά, Ραφήνα, Παιανία, Σπάτα κλπ.).

Η ιδιαίτερη αξία του Μεγάλου Ρέματος έγκειται στο γεγονός ότι είναι ένα από τα ελάχιστα εναπομείναντα ρέματα της Αττικής με φυσικά χαρακτηριστικά στο μεγαλύτερο μήκος του. Σύμφωνα με την υπ' αρ. 9173/1642/03.03.1993 Απόφαση του Υπ. Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ 281/Δ'/23.03.93) έχει χαρακτηριστεί «ως διατηρητέου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος» ρέμα του Νομού Αττικής και υπόκειται σε συγκεκριμένες ρυθμίσεις με βάση τη ΖΟΕ Μεσογείων (Π.Δ.20.2.03 «Καθορισμός χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του έτους 1923 ευρύτερη περιοχή Μεσογείων Ν. Αττικής», ΦΕΚ 199/Δ'/6.03.2003).

Χάρτης 1.
Περιοχή
ενδιαφέροντος
(ιδία
επεξεργασία)

4.2.2. Φυσικό περιβάλλον

4.2.2.1 Υδατικοί πόροι – υδρογραφικά στοιχεία

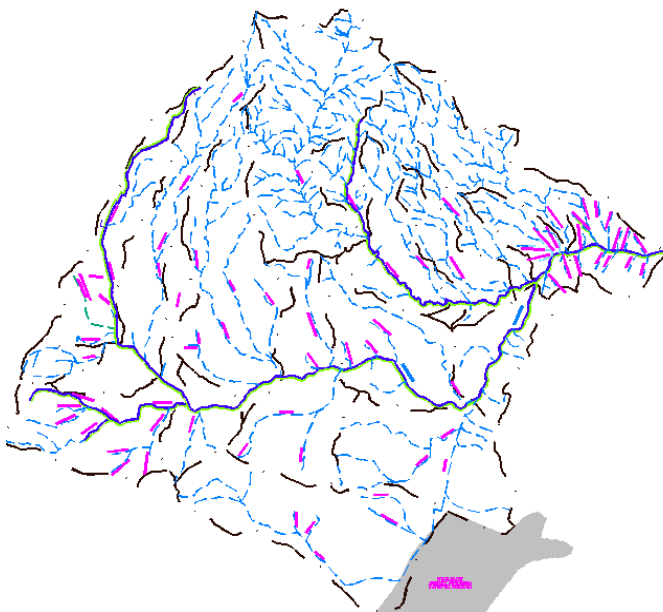
Η περιοχή των Μεσογείων, η οποία ανήκει στο Υδατικό Διαμέρισμα Αττικής, διαχωρίζεται σε δύο κύριες υδρολογικές λεκάνες απορροής με αποδέκτες το Μεγάλο Ρέμα Ραφήνας που εκβάλλει στον όρμο Ραφήνας και το ρέμα Αγίου Γεωργίου (Ερασίνου) που εκβάλλει στον όρμο Βραυρώνας.

Το Μεγάλο Ρέμα Ραφήνας διασχίζει την πεδιάδα των Μεσογείων με μέση κλίση 1,5% και κατεύθυνση Δ/Α, σε μήκος 19 χλμ. περίπου, πριν από την εκβολή του νότια του σημερινού λιμένα της Ραφήνας. Το μέσο υψόμετρο της λεκάνης απορροής είναι +170 μ., ενώ η υψηλότερη θέση της βρίσκεται στο βόρειο άκρο της λεκάνης και έχει υψόμετρο +920 μ.

Το μεγαλύτερο μέρος της λεκάνης απορροής είναι πεδινό (περίπου 60% της συνολικής έκτασης). Το ανάγλυφο του υπόλοιπου μέρους μπορεί να θεωρηθεί ότι κατανέμεται εξίσου σε ορεινό και λοφώδες (το καθένα αντιπροσωπεύει το 20% περίπου της συνολικής έκτασης).

Η λεκάνη απορροής του Μεγάλου Ρέματος Ραφήνας, έκτασης ~150 Km², οριοθετείται από την Πεντέλη (βόρεια), τον αυχένα Υμηττού - Πεντέλης (δυτικά)

και τον αυχένα Υμηττού - Πυργαρίου - Σπάτων – Ζαργάνι και συνορεύει Ν/ΝΑ με τη λεκάνη απορροής του Ρέματος Βραυρώνας και Β/ΒΑ με τη λεκάνη απορροής ρεμάτων της περιοχής Μάτι, Αγ. Ανδρέας και Ν. Μάκρη.

Υπολεκάνες ρ. Ραφήνας (πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ/Δ10, Μελέτη Διευθέτησης Ρέματος Ραφήνας – Υδρολογία: Μαθηματικό ομοίωμα για την Υδρολογική Λεκάνη ρ. Ραφήνας, 2008)

Σπάτων με μικρές κλίσεις. Επίσης στο ρέμα Ραφήνας καταλήγει και η εκτροπή του ρ. Ποδονίφτη μέσω του ρ. Παναγίτσας.

Ειδικότερα, μεταξύ των βασικών ρεμάτων που συμβάλλουν στο ρ. Ραφήνας καταγράφονται τα:

- ρ. Παναγίτσας, Παλλήνης, Σπάτων, Βαλανάρη, Αγ. Παρασκευής
- ρέματα με μικρότερες λεκάνες απορροής, όπως ρ. Γέρακα, ρ. Λεονταρίου, ρ. Αργιθέας, ρ. Βακαλόπουλου, ρ. Σαμπάνη, Λυκόρεμα, ρ. Παλιού Μύλου, ρ. Νταού Πεντέλης, ρ. Καλλιτεχνούπουλης, ρ. Αγ. Βαρβάρας κ.α.

Ιδιαίτερη αναφορά κρίνεται σκόπιμη στο ρ. Βαλανάρη, λόγω της έκτασης της λεκάνης απορροής του (32,93 Km²) -η μεγαλύτερη σε έκταση υπολεκάνη της λεκάνης του ρ. Ραφήνας- αλλά και της ιδιαίτερης αξίας και μοναδικότητας των παλαιοντολογικών ευρημάτων («Πικερμική πανίδα»)⁸.

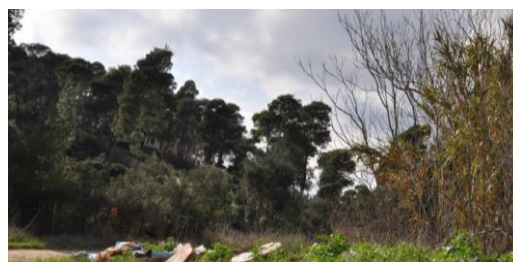
⁸ Απολιθωμένα ζώα πριν από 5,5 - 6 εκατομμύρια χρόνια τα οποία απετέλεσαν σταθμό στην παλαιοντολογία των Σπονδυλωτών.

4.2.2.2 Βλάστηση / Χλωρίδα – πανίδα

Η ευρύτερη περιοχή χαρακτηρίζεται από την συνύπαρξη φυσικών και ανθρωπογενών (αγροτικών) συστημάτων. Παρά τις έντονες πιέσεις, διατηρείται ένα ικανοποιητικό επίπεδο βιοποικιλότητας, το οποίο υποστηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από την παρουσία των ποτάμιων συστημάτων. Η αναγνώριση της οικολογικής αξίας συνετέλεσε, όπως προαναφέρθηκε, στον χαρακτηρισμό του Ρέματος «ως διατηρητέου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος».

Σε ό,τι αφορά τη **βλάστηση** είναι ευνόητο ότι διατήρηση φυσικών φυτοκοινωνιών παρατηρείται, κατά κύριο λόγο, στους περιβάλλοντες ορεινούς όγκους (ακόμη και με είδη χαρακτηριστικά της υποβάθμισης λόγω πυρκαγιών, διάβρωσης κλπ., όπως τα φρύγανα), σε κάποιες λοφώδεις εξάρσεις και κατά μήκος των ρεμάτων (στα οποία επικρατούν τα υγρόφιλα είδη). Στα πεδινά τμήματα, επικρατούν οι γεωργικές καλλιέργειες της ελιάς, της αμπέλου για παραγωγή κρασιού, της φυσικιάς και των κηπευτικών (όπου υπάρχει δυνατότητα άρδευσης).

Με μεγαλύτερη συχνότητα εμφανίζονται τα ακόλουθα είδη δένδρων και θάμνων: χαλέπιος πεύκη, πλάτανος, κυπαρίσσι, αγριελιά, συκιά, ελιά, σχίνος, διάφορα φρύγανα και ακανθώδη όπως η αστοιβή και η αφάνα, πουρνάρι, λυγαριά, πικροδάφνη, μυρτιά, βατομουριά, καλαμιές, φλόμος, αγράμπελη, θυμάρι, κλπ.

Μεγάλη ποικιλία αγριολούλουδων, ψυχανθών και αγροστωδών συμπληρώνει την εικόνα της χλωρίδας.

Φωτ. Χ. Τσοφτσου

Γενικά έχουν καταγραφεί περισσότερα από 150 είδη φυτών.

Ως προς την **πανίδα**, η έντονη ανθρώπινη παρουσία και η σταδιακή υποβάθμιση των βιοτόπων έχει συντελέσει στη μείωση των ειδών και των πληθυσμών. Ενδιαφέρον παρουσιάζει, κυρίως, η ορνιθοπανίδα. Μεταξύ των ειδών καταγράφονται κάποια μεταναστευτικά, των οποίων η παρουσία εξαρτάται άμεσα από τη διατήρηση των υγροτοπικών συστημάτων, καθώς και είδη που περιλαμβάνονται στην Οδηγία 79/409 ΕΟΚ (Παράρτημα Ι). Έχουν καταγραφεί, επίσης, ορισμένα αξιόλογα είδη ερπετών και αμφίβιων.

4.2.2.3 Οικοσυστήματα - Προστατευόμενες περιοχές

Ως ευρύτερα χερσαία φυσικά οικοσυστήματα καταγράφονται οι ορεινοί όγκοι του Υμηττού και της Πεντέλης, τα διάφορα υψώματα και η παράκτια ζώνη.

Πλησιέστερο στην περιοχή ενδιαφέροντος είναι το οικοσύστημα του όρους της Πεντέλης, μέρος του οποίου βρίσκεται εντός της λεκάνης απορροής του Ρέματος.

Για την προστασία των ορεινών όγκων Πεντέλης και Υμηττού έχουν θεσπισθεί καθεστώτα προστασίας, στα οποία καθορίζονται ζώνες προστασίας, χρήσεις γης και αντίστοιχοι όροι δόμησης και προϋποθέσεις λειτουργίας δραστηριοτήτων:

- για το όρος Πεντέλη ισχύει το από 21-10-1988 Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ 755/Δ'/21.10.1988),
- για τον Υμηττό ισχύουν τα Π.Δ. "περί καθορισμού ζωνών ρυθμίσεως και προστασίας της περιοχής του όρους Υμηττός" ΦΕΚ 544/Δ'/ 20.10.1978 & Π.Δ. «Καθορισμός μέτρων προστασίας του όρους Υμηττού και των Μητροπολιτικών Πάρκων Γουδή-Ιλισίων» ΦΕΚ Δ'187/16-6-2011.

4.2.2.4 Μορφολογία - Τοπίο

Η ευρύτερη περιοχή του Ρέματος εντάσσεται στην τοπιακή ενότητα της πεδιάδας Μεσογείων, η οποία χαρακτηρίζεται από ελαφρά κυματοειδές ανάγλυφο, που δημιουργείται από διάσπαρτες εδαφικές εξάρσεις και μικρούς λόφους. Η πεδιάδα οριοθετείται προς βορρά από το φαρδύ αυχένα μεταξύ Υμηττού και Πεντέλης και τις νότιες παρυφές του Πεντελικού όρους, στα ανατολικά από την παράκτια ζώνη μεταξύ Ραφήνας και ακρωτηρίου Μαυρονορίου, στα νότια από τους ορεινούς όγκους του Πανείου και του Μαυροβουνίου και στα δυτικά από το ημιορεινό ανάγλυφο με τις έντονες κατά τόπους κλίσεις της Ανατολικής πλευράς του Υμηττού.

Ως προς τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, διακρίνονται τρεις υποενότητες: πεδινή, ημιορεινή και ορεινή.

Η πεδινή περιοχή αποτελούσε μέχρι (σχετικά) πρόσφατα ένα από τα χαρακτηριστικά αγροτικά τοπία της Αττικής και πολύτιμο παραγωγικό και περιβαλλοντικό πόρο. Δυστυχώς υποβαθμίζεται με ταχύτατους ρυθμούς λόγω της εξαπλούμενης δόμησης από τις περιβάλλουσες οικιστικές περιοχές. Η γεινίαση με το Λεκανοπέδιο, σε συνδυασμό με την εγκατάσταση χρήσεων γης και δραστηριοτήτων υπερτοπικής σημασίας (μεταφορικοί άξονες, αεροδρόμιο, αθλητικές εγκαταστάσεις, logistics κλπ.) και τη σχέση με τις ακτές του Ευβοϊκού εντείνουν την υποχώρηση του αγροτικού – φυσικού χώρου, με προβλέψιμες αρνητικές συνέπειες. Το τοπίο της πεδινής περιοχής χαρακτηρίζεται από καλλιέργειες συνήθως εντατικές και από στοιχεία φρυγανώδους και θαμνώδους βλάστησης. Στις περιοχές των χειμάρρων γίνεται πιο ενδιαφέρον λόγω της μορφολογίας της κοίτης και της παραποτάμιας βλάστησης.

Το ημιορεινό τμήμα της ευρύτερης περιοχής είναι λοφώδες και χαρακτηρίζεται από εναλλαγή ή/και μίξη γεωργικών και δασικών εκτάσεων, όπου επικρατούν οι ελιές, τα σπυροφόρα δέντρα, συστάδες πεύκων, με σχετικά πλούσιο υπόροφο και κυπαρίσσια.

Η ορεινή ζώνη αποτελεί στοιχείο του ορίζοντα και περικλείει την ευρύτερη περιοχή.

Ενδιαφέρουσα είναι η πολυσχιδής μορφολογία της ακτής, στοιχείο της οποίας είναι και η εκβολή του Μεγάλου Ρέματος.

4.2.2.5 Σύντομη αποτίμηση κατάστασης περιβάλλοντος

➤ **Θετικά στοιχεία**

Με εξαίρεση κάποιες σημειακές διαμορφώσεις και τα τελευταία μέτρα ανάντη της εκβολής, η φυσική κοίτη του ρέματος διατηρείται. Τα συμβάλλοντα ρέματα της νότιας Πεντέλης και βορειοανατολικού Υμηττού στις ορεινές τους διαδρομές έχουν σαφή και βαθιά κοίτη.

Η περιοχή των εκβολών του Μεγάλου Ρέματος αποτελεί μικρό παράκτιο υγρότοπο. Παρά παρεμβάσεις τόσο στην διαμόρφωση της κοίτης και στην παραποτάμια και παράκτια βλάστηση, υπάρχουν περιθώρια αποκατάστασης. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι οι εκβολές διατηρούν νερό καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, όπως και κάποια άλλα τμήματα.

➤ **Προβληματικά σημεία**

Εν τούτοις, είναι ορατές οι αρνητικές επιπτώσεις που οφείλονται άμεσα ή έμμεσα σε ανθρωπογενείς αιτίες.

Αρνητικοί παράγοντες επιρροής της υδρολογικής συμπεριφοράς της λεκάνης, οι οποίοι συχνά φέρνουν στο προσκήνιο τον κίνδυνο και τις ζημιές (σε καλλιεργούμενες εκτάσεις, έργα υποδομής, κατασκευές) από πλημμυρικά φαινόμενα, είναι, κυρίως, οι επαναλαμβανόμενες πυρκαγιές στον ορεινό όγκο της Πεντέλης (διάβρωση – απόπλυση εδαφών – αυξημένη ροή ομβρίων) και η ραγδαία αλλαγή χρήσεων γης -εντεινόμενη αστικοποίηση-, ως επακόλουθο της υλοποίησης σημαντικών έργων μεταφορικής υποδομής (Αττική Οδός, Διεθνής Αερολιμένας). Η διοχέτευση των πλημμυρικών νερών της Αττικής Οδού επιβαρύνει την κατάσταση.

Δυσμενώς είναι δυνατόν να επηρεάσουν τη λήψη αποφάσεων απόψεις ειδικών που συνηγορούν υπέρ της διευθέτησης – διαμόρφωσης της κοίτης.

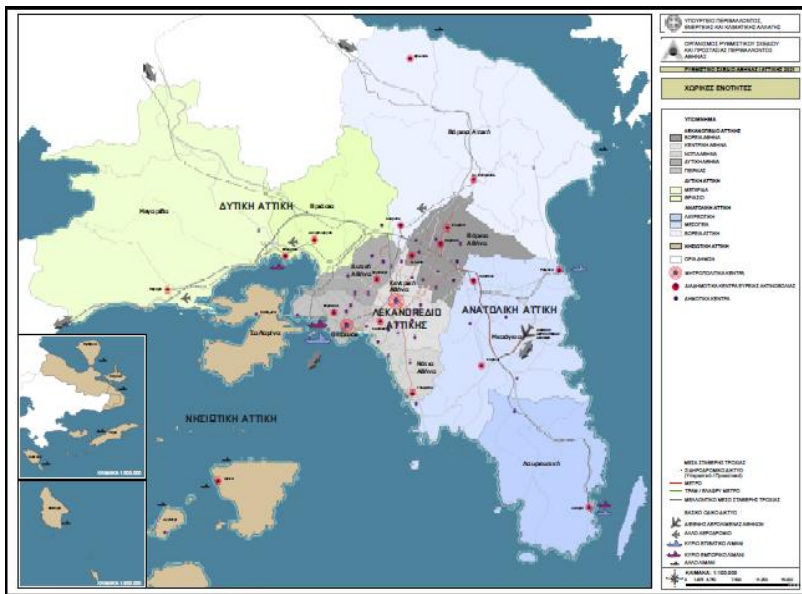
Κατά μήκος της διαδρομής του κύριου και των δευτερευόντων ρεμάτων έχουν γίνει διευθετήσεις με συρματοκιβώτια.

Σημειακές παρεμβάσεις αλλοίωσης των φυσικών χαρακτηριστικών και παρεμπόδισης της φυσικής λειτουργίας των ρεμάτων (επιχώσεις, απόθεση

οικοδομικών και άχρηστων υλικών, κατάληψη παραρεμάτιας ζώνης από κτιριακές εγκαταστάσεις και μη μόνιμες κατασκευές, στένωση της κοίτης) παρατηρούνται σε άμεση γειτνίαση με το πυκνοδομημένο τμήμα των οικιστικών περιοχών, αλλά και των παρόδων αναπτύξεων.

4.2.3. Ανθρωπογενές περιβάλλον

4.2.3.1 Δημογραφικά στοιχεία

Ορίζεται ως «Χωρική Ενότητα ενδιαφέροντος» (Χ.Ε.) η περιοχή που περιλαμβάνεται στα διοικητικά όρια των Καλλικρατικών Δήμων Ραφήνας - Πικερμίου, Σπάτων - Αρτέμιδος, Παλλήνης & Παιανίας. Εντάσσεται στην Χ.Ε. Ανατολικής Αττικής, Υποενότητα Μεσογείων.

Πηγή: www.organismosathinas.gr

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται ο πραγματικός πληθυσμός σύμφωνα με τις Απογραφές της ΕΛΣΤΑΤ 2001 & 2011, ανά Δήμο / Δημοτική – Κοινοτική Ενότητα / Οικισμό.

Το πληθυσμιακό δυναμικό της Χωρικής Ενότητας ενδιαφέροντος εμφανίζει εξαιρετικά υψηλούς ρυθμούς αύξησης, με εξαίρεση τη Δημοτική Κοινότητα Ανθούσας, ένα φαινόμενο που εκδηλώνεται ήδη από τη δεκαετία του '80.

Σημαντική είναι η παρουσία νεανικού και παραγωγικού πληθυσμού, γεγονός που υποδηλώνει τόσο το σημερινό «προαστικοποιημένο» χαρακτήρα της περιοχής (περιοχή κατοικίας νέων οικογενειών, εργαζόμενων στην ευρύτερη περιοχή ή/και στο κέντρο της Αθήνας), όσο και την αναμενόμενη εξέλιξή της ως περιοχής α' κατοικίας και δραστηριοτήτων του τριτογενή, κυρίως, τομέα.

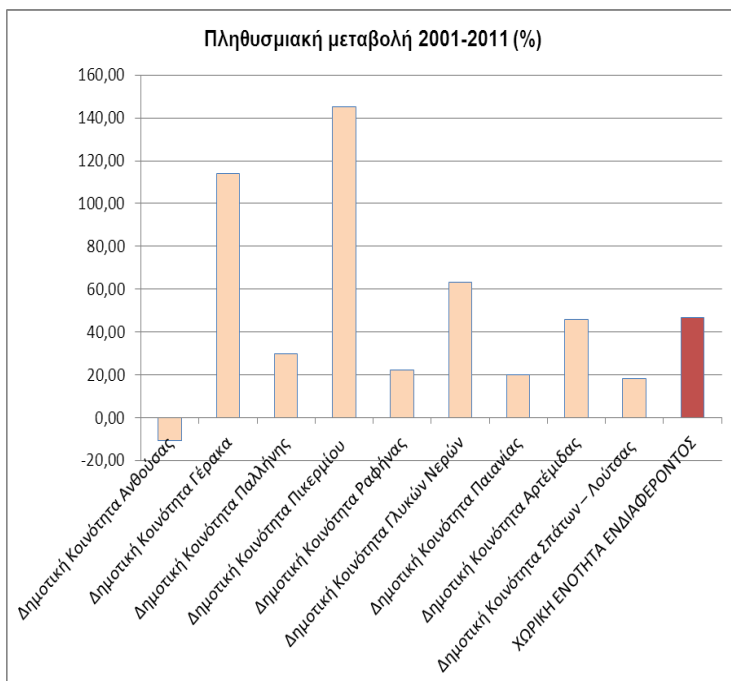
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2-1 Μόνιμος Πληθυσμός Χωρικής Ενότητας Ενδιαφέροντος 2001-2011

Περιοχή	2001	2011	ΔΗΜΟΣ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΘΟΥΣΑΣ	2.389	2.132	ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ	
Δημοτική Κοινότητα Ανθούσας	2.389	2.132		
Ανθούσα	2.389	2.132		
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΕΡΑΚΑ	13.990	29.939		
Δημοτική Κοινότητα Γέρακα	13.990	29.939		
Γέρακας	13.990	29.939		
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΛΛΗΝΗΣ	17.232	22.344		
Δημοτική Κοινότητα Παλλήνης	17.232	22.344		
Λεοντάριον	4.056	5.929		
Παλλήνη	13.176	16.415		
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ	2.924	7.175	ΔΗΜΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ - ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ	
Δημοτική Κοινότητα Πικερμίου*	2.924	7.175		
Διώνη	220	2.111		
Ντράφι	1.382	3.055		
Πικέρμιον	1.202	2.009		
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΑΦΗΝΑΣ	10.701	13.091		
Δημοτική Κοινότητα Ραφήνας	10.701	13.091		
Καλλιτεχνούπολις	528	923		
Ραφήνα	10.173	12.168		
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΛΥΚΩΝ ΝΕΡΩΝ	6.770	11.049		ΔΗΜΟΣ ΠΑΙΑΝΙΑΣ
Δημοτική Κοινότητα Γλυκών Νερών	6.770	11.049		
Γλυκά Νερά	6.770	11.049		
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΙΑΝΙΑΣ	12.997	15.619		
Δημοτική Κοινότητα Παιανίας	12.997	15.619		
Αργιθέα	148	1.024		
Παιανία	12.849	14.595		
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	14.719	21.488	ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΤΩΝ - ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	
Δημοτική Κοινότητα Αρτέμιδας	14.719	21.488		
Άρτεμη	14.719	21.488		
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΠΑΤΩΝ - ΛΟΥΤΣΑΣ	10.419	12.333		
Δημοτική Κοινότητα Σπάτων – Λούτσας**	10.419	12.333		
Αγία Κυριακή	452	886		
Άγιος Ιωάννης	225	284		
Άγιος Νικόλαος Μπούρα	116	195		
Βελανιδιά	175	257		
Έτος Στέκο	99	87		
Ήμερος Πεύκος	94	211		
Νεάπολη	443	584		
Σπάτα	8.167	9.198		
Φοίνικας	212	113		
Χριστούπολις	234	518		
ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ	92.141	135.170	ΣΥΝΟΛΟ	

* Το 2001 εμφανίζονται ως οικισμοί το Δασαμάρι (109 κατ.) και ο Παλαιός Μύλος (11 κατ.), ενώ δεν εμφανίζονται στην Απογραφή Πληθυσμού του 2011

** Το 2001 εμφανίζεται ως οικισμός ο Άγιος Σεραφείμ (202 κατ.), ενώ δεν εμφανίζεται στην Απογραφή πληθυσμού 2011.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, 2001 – Ίδια Επεξεργασία

Διάγραμμα 4.2-1.
(Ιδία Επεξεργασία)

4.2.3.2 Οικονομικό περιβάλλον

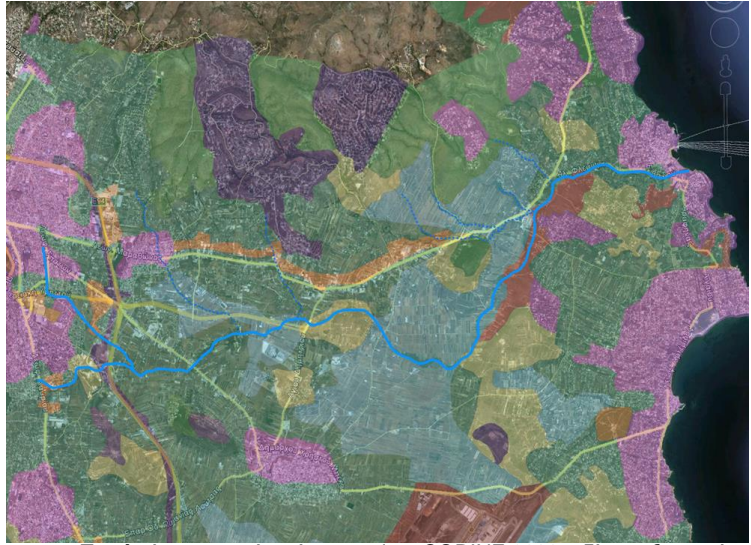
Για πολλές δεκαετίες η οικονομία της περιοχής στηριζόταν κατά κύριο λόγο σε δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα και δη στην γεωργική παραγωγή. Η αμπελοκαλλιέργεια οινοπαραγωγικών ποικιλιών και η ελαιοκαλλιέργεια (ποικιλίες προοριζόμενες για παραγωγή ελαιολάδου), σε συνδυασμό με κηπευτικές καλλιέργειες και φυτώρια, είναι μεταξύ των κλάδων που διατηρούνται.

Η τρέχουσα εικόνα⁹ της διάρθρωσης της απασχόλησης δείχνει σημαντική υποχώρηση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα και σαφή υπεροχή του τριτογενή τομέα.

⁹ ΥΠΕΧΩΔΕ - Γ.Γ.Δ.Ε. / ENVECO ΑΕ, Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων των έργων διευθέτησης του Μεγάλου Ρέματος Ραφήνας, 2009.

4.2.3.3 Χρήσεις γης

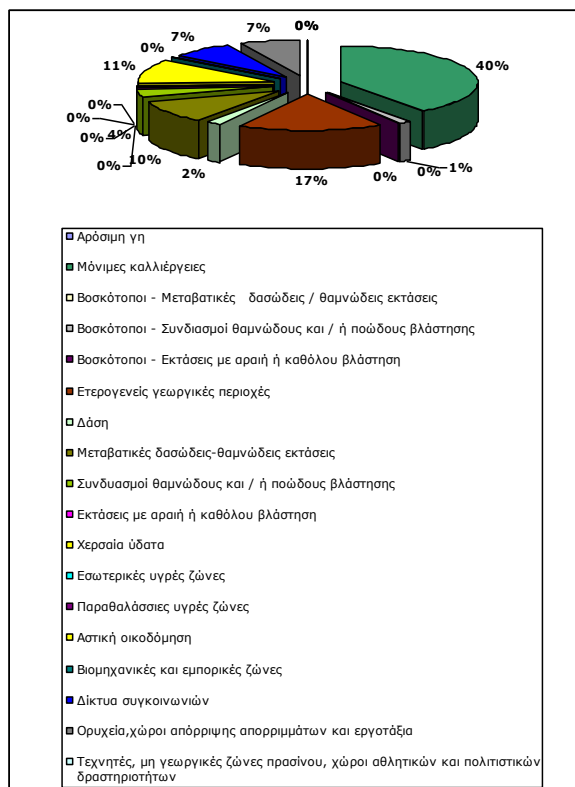
Η διάρθρωση των υφιστάμενων χρήσεων γης, με σαφή επικράτηση της οικιστικής (περιλαμβανομένων των συγκοινωνιακών έργων)- είναι αποτέλεσμα των ανεξέλεγκτων συνεχών μετασχηματισμών του εξωαστικού χώρου που παλαιότερα αποτελούσε παραγωγικό πόρο και υποσύνολο του φυσικού χώρου της Αττικής.

Πηγή: Δορυφορική εικόνα google – CORINE 2000 - ίδια επεξεργασία

Αξιοσημείωτη είναι η διαφοροποίηση της συμμετοχής των δασικών εκτάσεων.

Διάγραμμα 4.2-2. Ποσοστιαία κατανομή χρήσεων γης 1999-2000

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2009 – ίδια επεξεργασία

Επισημαίνεται ότι, λόγω απουσίας συνεκτικών στόχων μεταξύ επιπέδων σχεδιασμού και μηχανισμών ελέγχου, δεν έγινε δυνατή η ανάσχεση της αστικοποίησης ακόμη και μετά τη θεσμοθέτηση ρυθμίσεων, όπως αρχικά μέσω των ΓΠΣ, του ΡΣΑ και στη συνέχεια μέσω της ΖΟΕ Ανατολικής Αττικής - Μεσογείων (ΦΕΚ 199/Δ'/2003). Σύμφωνα με αυτό το Π.Δ. καθορίζονται χρήσεις γης και όροι και περιορισμοί δόμησης στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του έτους 1923 στην ευρύτερη περιοχή των Μεσογείων.

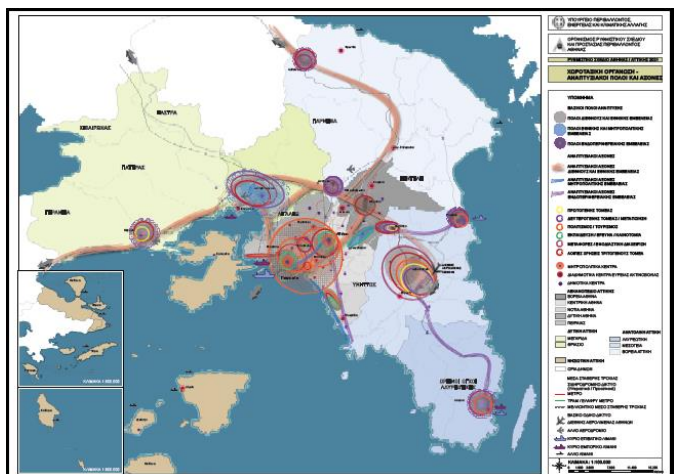
Ταυτόχρονα, είναι ευνόητο ότι οι αναφορές στη «Χωρική Ενότητα Ανατολικής Αττικής – Μεσογείων», σε επίπεδο Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας - Αττικής, λαμβάνοντας υπόψη το ρόλο του Διεθνούς Αερολιμένα, εστιάζουν στις σημαντικές διαπεριφερειακές λειτουργίες (μεταφορές), τις οικονομικές δραστηριότητες και τις οργανωμένες περιοχές παραγωγικών δραστηριοτήτων. Επομένως, δημιουργούνται ενδοιασμοί ως προς την εφικτότητα της προτεραιότητας προστασίας των μη αστικών περιοχών.

Στην άμεση περιοχή του Ρέματος, όπως διαπιστώθηκε από την επιτόπια καταγραφή των χρήσεων γης και δραστηριοτήτων, το σημαντικότερο τμήμα καλύπτεται κυρίως από αμπελοκαλλιέργειες, τμήματα παλαιών ελαιώνων και εγκαταλελειμμένη γεωργική γη και, στο κατάντη τμήμα, από τον οικιστικό ιστό του Δήμου Ραφήνας.

4.2.3.4 Οικιστικό δίκτυο - περιβάλλον

Το οικιστικό δίκτυο αποτελείται από τους πυρήνες και τις επεκτάσεις των παλαιών οικισμών και οικιστικές αναπτύξεις που προέκυψαν από την πολεοδόμηση εκτάσεων ιδιωτικών συνεταιρισμών.

Σύμφωνα με το Ν. 4277/2014 (ΡΣΑ), η Ραφήνα προσδιορίζεται ως πόλος ενδοπεριφερειακής σημασίας με εξειδίκευση στις μεταφορές, τον τουρισμό και την αναψυχή.

Ως προς την ποιότητα του οικιστικού περιβάλλοντος, διαπιστώνονται έντονες διαφοροποιήσεις μεταξύ χωρικών ενότητων, οι οποίες σχετίζονται με τον τρόπο και την περίοδο ανάπτυξης, τη χρήση κλπ. Γενικά, η αισθητική του δομημένου χώρου είναι μέτρια προς χαμηλή. Στον περιβάλλοντα χώρο των οικιστικών υποδοχέων, θετικά λειτουργούν τα στοιχεία του φυσικού - αγροτικού χώρου / τοπίου.

4.2.3.5 Τεχνικές Υποδομές

Δύο βασικές κατηγορίες υποδομών έχουν ήδη επηρεάσει και αναμένεται να επηρεάσουν την κατάσταση του ρέματος και εν γένει τα περιβαλλοντικά δεδομένα της περιοχής: οι μεταφορικές υποδομές και τα υδραυλικά έργα.

Η περιοχή διασχίζεται ή/και ευρίσκεται στην ζώνη επιρροής του βασικού οδικού δικτύου -και ειδικότερα των αξόνων Αττική Οδός, Λεωφόρος Μαραθώνος, Νέα Λεωφόρος Σπάτων-, καθώς και άλλων μεγάλων μεταφορικών υποδομών -αεροδρόμιο, προαστιακός, λιμάνι Ραφήνας (βόρεια της εκβολής)-.

Όσον αφορά τα υδραυλικά έργα, προκειμένου να αντιμετωπισθούν προβλήματα υπερχειλίσης, έχουν ήδη γίνει κατά τόπους διευθετήσεις του ρέματος, ενώ σε άμεση γεινίαση προβλέπεται η κατασκευή του Κέντρου Επεξεργασίας Λυμάτων.

4.2.3.6 Πολιτισμικό περιβάλλον

Η ευρύτερη περιοχή θεωρείται σημαντική από αρχαιολογικής και ιστορικής άποψης. Το πλήθος των προϊστορικών, κλασικών, ελληνιστικών και βυζαντινών ευρημάτων μαρτυρούν τη συνεχή κατοίκησή της από τους προϊστορικούς χρόνους. Εκτός αυτών, διατηρούνται ενδιαφέροντα στοιχεία (κατασκευές, βοηθητικά κτίσματα) από το αγροτικό παρελθόν.

Σε καθεστώς προστασίας έχουν ενταχθεί αρχαιολογικοί χώροι –με σημαντικότερο αυτόν του Πικερμίου λόγω «του μοναδικού παλαιοντολογικού θησαυρού»¹⁰- και ιστορικά διατηρητέα μνημεία (κτιριακά συγκροτήματα και

¹⁰ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ02/59935/1894/21-12-1983 - ΦΕΚ 44/Β/31-1-1984 &
ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ02/96326/4696/24-11-2005 - ΦΕΚ 1916/Β/30-12-2005.

μεμονωμένα κτίρια, μοναστηριακά συγκροτήματα, ναοί και ξωκκλήσια).
Σημαντικότερη,

Συμπερασματικά η περιοχή ενδιαφέροντος:

- χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά υψηλούς ρυθμούς πληθυσμιακής αύξησης, ως αποτέλεσμα της έλξης που ασκούν τα φυσικά της χαρακτηριστικά και η θέση της σε σχέση με το Λεκανοπέδιο της Αθήνας,
- ως προς το μωσαϊκό των χρήσεων γης, αποτελεί ένα μίγμα ακριβής και λαϊκής κατοικίας, μετεγκατεστημένων βιομηχανιών – βιοτεχνιών – χονδρεμπορίου, λειτουργιών εκπαίδευσης, οργανωμένης αναψυχής και βασικών μεταφορικών υποδομών υπερτοπικής εμβέλειας, που αναπτύσσονται στην πολύτιμη αγροτική γη της Μεσογαίας,
- αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα «αστικής διάχυσης», με σοβαρές αρνητικές συνέπειες (συρρίκνωση γεωργικής γης και φυσικών περιοχών), η οποία αναμένεται να ενταθεί,
- παράλληλα διαθέτει σημαντικούς φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, ένας εκ των οποίων είναι το Μεγάλο Ρέμα και το σύστημά του.